

Mål C-178/21

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

22 mars 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Ravensburg (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

9 mars 2021

Klagande:

GL

DV

UK

Motpart:

Volkswagen AG

Audi AG

Audi AG

Saken i målet vid den nationella domstolen

Manipulationsanordningar i dieselfordon – Skadestånd – Avdrag för nytta vid faktisk användning av motorfordonet – Ensamdomares befogenhet att begära förhandsavgörande

Föremål och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF

Tolkningsfrågor

1. Syftar artiklarna 18.1, 26.1 och 46 i direktiv 2007/46/EG, jämförda med artikel 5.2 i förordning (EG) nr 715/2007, till att även skydda enskilda motorfordonsköparens intressen?

Om denna fråga besvaras jakande:

2. Utgör även det intresse som en enskild fordonsköpare har av att inte köpa ett fordon som inte uppfyller kraven i unionsrätten, bland annat vid förvärv av ett fordon utrustat med en förbjuden manipulationsanordning som avses i artikel 5.2 i förordning (EG) nr 715/2007, ett sådant intresse?

Oberoende av svaret på frågorna 1 och 2:

3. Utgör unionsrätten hinder för att en köpare som oavsiktligt köpt ett fordon utrustat med en olaglig manipulationsanordning som avses i artikel 5.2 i förordning (EG) nr 715/2007 och som tillverkaren släppt ut på marknaden endast i undantagsfall kan väcka talan om civilrättsligt, utomobligatoriskt skadeståndsansvar mot fordonstillverkaren, och i synnerhet kan begära återbetalning av det inköpspris som denne betalat för fordonet i utbyte mot återlämnande och övergång av äganderätten till fordonet, när fordonstillverkaren har agerat med uppsåt och mot god sed?

Om denna fråga besvaras jakande:

4. Har fordonsägare rätt till civilrättsligt, utomobligatoriskt skadestånd gentemot fordonstillverkare enligt unionsrätten, oavsett typen av (oaktsam eller uppsåtlig) försummelse som fordonstillverkaren begått, och som består i att fordon som är utrustade med en förbjuden manipulationsanordning som avses i artikel 5.2 i förordning (EG) nr 715/2007 släpps ut på marknaden?

Oberoende av svaret på frågorna 1–4:

5. Utgör unionsrätten hinder för att en nationell lagstiftning kräver att fordonsägare ska göra avdrag för den nytta som de erhållit till följd av den faktiska användningen av fordonet, när de, i form av utomobligatoriskt skadestånd, begär att det inköpspris som de betalat för ett fordon med förbjuden manipulationsanordning som avses i artikel 5.2 i förordning (EG) nr 715/2007 och som släppts ut på marknaden återbetalas i utbyte mot återlämnande och övergång av äganderätten till fordonet?

Om denna fråga besvaras nekande:

6. Utgör unionsrätten hinder för att värdet av användningen beräknas utifrån hela inköpspriset, utan att det görs avdrag för den värdeminskning som följer av att fordonet är utrustat med en förbjuden manipulationsanordning

och/eller av att köparen inte har önskat använda ett fordon som inte uppfyller kraven i unionsrätten?

Oberoende av svaret på frågorna 1–6:

7. Är 348a § stycke 3 i Zivilprozessordnung (den tyska civilprocesslagen) (ZPO), såvitt denna bestämmelse även avser beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 andra stycket FEUF, oförenlig med de nationella domstolarnas befogenhet att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 andra stycket FEUF, och ska den därför inte tillämpas på beslut att begära förhandsavgörande?”

Anförda unionsrättsliga bestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/46/EG av den 5 september 2007 om fastställande av en ram för godkännande av motorfordon och släpvagnar till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon (Ramdirektiv) (EUT L 263, 2007, s. 1), särskilt artiklarna 18.1, 26.1 och 46

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2007 av den 20 juni 2007 om typgodkännande av motorfordon med avseende på utsläpp från lätta personbilar och lätta nyttofordon (Euro 5 och Euro 6) och om tillgång till information om reparation och underhåll av fordon (EUT L 171, 2007, s. 1), särskilt artikel 5.2

Anförda nationella bestämmelser

Bürgerliches Gesetzbuch (den tyska civillagen) (nedan kallad BGB), särskilt 823 § punkt 2 (skyldigheten att ersätta den uppkomna skadan vid åsidosättande av lag som har till syfte att skydda någon annan) och 826 § (ersättningskyldighet vid uppsåtlig skada som strider mot god sed)

Zivilprozessordnung (civilprocesslagen) (nedan kallad ZPO), särskilt 348 och 348a §§ (ensamdomarens behörighet)

Grundgesetz (Grundlagen) (nedan kallad GG), särskilt artikel 101.1 andra meningen (rätt till en behörig domare)

Kort redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet

- 1 Tre olika fall ligger till grund för förevarande begäran om förhandsavgörande.
- 2 I det första fallet köpte klaganden den 16 september 2016 en begagnad bil till ett pris av 31 800 euro. Det rörde sig om en Audi A5 cabriolet 2.0 TDI Quattro S Line, utrustad med en dieselmotor, E189 i utsläppsklass EU5, tillverkad av

motparten. Fordonet var utrustat med en programvara som på testbänken känner av och kör den nya europeiska körcykeln (NEDC) och kopplar på ett avgasåtercirkulationsläge med låga kväveoxidutsläpp, men som utanför testbänken växlar över till ett avgasåtercirkulationsläge där kväveoxidutsläppen är högre och överskrider gränsvärdena i EU5-standarden.

- 3 Den 15 oktober 2015 förelade den behöriga tyska myndigheten motparten att avlägsna den programvara som beskrivits ovan. Motparten tillkännagav offentligt den 25 november 2015 att den genomförde uppdateringar i syfte att avlägsna den omtvistade programvaran från de berörda fordonen utrustade med EA189-motorer. Uppdateringen godkändes av myndigheten och installerades i fordonet den 12 juli 2016, det vill säga innan klaganden förvärvade sitt fordon.
- 4 När det gäller fordonets skick efter uppdateringen är det obestridligt att det finns ett så kallat termiskt fönster (minskning av avgasåterföringen beroende på utomhustemperaturen) i fordonet, vilket leder till högre NO_x-utsläpp (kväveoxid). Klaganden hävdar att minskningen av avgasåterföringen börjar vid +20 °C, medan motparten inte anger något konkret temperaturtröskelvärde.
- 5 Den 17 juli 2019 sålde klaganden bilen för 19 500 euro. I talan kräver klaganden ett skadestånd på 8 172,51 euro på grund av att motparten uppsåtligt och på ett omoraliskt sätt har lurat honom. Beloppet beräknas utifrån skillnaden mellan köp- och försäljningspriset (31 800 euro - 19 500 euro = 12 300 euro) minus användningsersättningen på 4 127,49 euro för 31 086 km som klaganden kört.
- 6 Motparten har yrkat att domstolen ska ogilla talan. Motparten hävdar att det termiska fönstret är nödvändigt för att skydda motorn och för en säker drift av fordonet. I andra hand har motparten gjort gällande att installationen av ett termiskt fönster inte är en oskälig handling. Vidare hävdar motparten att klaganden inte har rätt till skadestånd enbart på grund av återförsäljningen och att klaganden inte heller var skyldig att vid återförsäljning av bilen acceptera en prISRabatt på grund av manipulationsanordningen. Motparten har också gjort en invändning om preskription.
- 7 Även i det andra fallet var fordonet i fråga, en Audi Q7 Quattro S-Line Diesel, med utsläppsklass EU5, utrustat med ett så kallat termiskt fönster, vilket leder till högre utsläpp av kväveoxid. Klaganden förvärvade fordonet, med en körsträcka på 108 781 km, enligt ett köpeavtal av den 3 mars 2017 från en bilhandlare för 30 150,42 euro netto.
- 8 Klaganden gör gällande att fordonet släpptes ut på marknaden med en förbjuden manipulationsanordning i den mening som avses i artikel 3.10 jämförd med artikel 5.2 första meningen i förordning nr 715/2007 och att motparten avsiktligt och på ett omoraliskt sätt lurade och skadade honom. Han yrkar därför på skadestånd på 30 150,42 euro, netto, minus en ersättning för användningen av fordonet, enligt domstolens bedömning, dock högst 9 798,01 euro, mot att han överlåter och överlämnar fordonet.

- 9 Motparten har yrkat att domstolen ska ogilla talan. Minskningen av avgasåtercirkulationen vid lägre yttre temperaturer motsvarade den teknik som gällde vid tidpunkten för marknadsföringen och var nödvändig för att skydda motorn. I andra hand har motparten gjort gällande att talan inte kan anses strida mot god sed, eftersom motparten i vart fall inte uppsåtligen vilselett klaganden, då lagstiftningen avseende undantaget i artikel 5.2 första meningen a i förordning nr 715/2007 inte var tydlig. Dessutom har klaganden inte lidit någon skada eftersom fordonet hela tiden var fullt användbart och inte heller led någon uppenbar värdeminskning.
- 10 Det tredje fallet gäller också ett fordon med en dieselmotor i utsläppsnormen EU5 (Audi A6 Avant 3.0 TDI Multitronic) utrustad med ett termiskt fönster. Klaganden köpte fordonet den 8 december 2015 för 24 580 euro med en körsträcka på 109 460 km.
- 11 Klaganden anser sig ha blivit uppsåtligen och omoralisk lurad och skadad av motparten genom att den senare släppt ut fordonet på marknaden med en otillåten manipulationsanordning, och kräver därför skadestånd till ett belopp motsvarande den betalda bruttoköpeskillingen på 24 580 euro, jämte ersättning för användningen av fordonet, beräknad enligt följande formel: $75 \text{ procent} \times \text{köpeskillingen} \times (\text{körsträcka vid tidpunkten för förhöret} - \text{körsträcka vid tidpunkten för köpet}) : (\text{total körsträcka enligt domstolens bedömning} - \text{körsträcka vid köptillfället})$, mot att fordonet överlämnas och att äganderätten överläts. Klaganden motiverar argumentet, att ersättningen för användning ska vara inriktad på en andel av inköpspriset på 75 procent, med att inköpspriset var för högt på grund av manipulationsanordningen.
- 12 Motparten har yrkat att domstolen ska ogilla talan. Den har bestritt villkoren för rätt till skadestånd och har åberopat samma argument som i det andra förfarandet. Vad gäller nyttjandefördelen anser motparten att denna ska beräknas på grundval av bruttopriset.

Kort redogörelse för grunden till begäran om förhandsavgörande

- 13 Frågorna 1–4: När det gäller frågorna 1-4 är den hänskjutande domstolens kommentarer till frågorna 1-4 i allt väsentligt desamma som kommentarerna till frågorna 1-4 i begäran om förhandsavgörande C-100/21 (se, i tillämpliga delar, punkterna 12-24 i sammanfattningen av begäran om förhandsavgörande C-100/21).
- 14 Enligt den hänskjutande domstolen har respektive klagandes skadeståndskrav mot respektive motpart enligt § 823.2 BGB en möjlighet till framgång om frågorna 1 och 2 och/eller 3 och 4 besvaras jakande. Mycket talar för att ett sådant yrkande skulle vinna framgång i det aktuella förfarandet.
- 15 Vidare konstaterar den hänskjutande domstolen att det föreligger ett fel från motpartens sida, eftersom det finns ett objektivt krav på omsorg och en skyldighet

att undersöka läget enligt gällande rätt. I princip är det motparten själv som bär risken för att han eller hon har misstagit sig i fråga om rättsläget. De respektive motparterna måste räkna med möjligheten att deras juridiska uppfattning om termiska fönster var felaktig. Enligt rättspraxis agerar en gäldenär regelbundet oaktsamt redan om han eller hon tydligt rör sig i ett gränsområde för vad som är juridiskt tillåtet, där han eller hon måste ta hänsyn till en bedömning av den juridiska tillåtligheten av agerandet i fråga som avviker från hans eller hennes egen bedömning. Gäldenären kan inte överföra risken för en tveksam rättslig ställning till borgenären. Därför föreligger en oaktsamhet i de aktuella fallen även om den behöriga myndigheten har beviljat typgodkännande för en fordonsmodell eller godkänt en uppdatering och det senare visar sig att de rättsliga kraven för detta inte förelåg.

- 16 Frågorna 5 och 6: Om motparten är ansvarig i sak, uppstår frågan i det andra och tredje fallet om och i vilken utsträckning den nyttjandeförmån som respektive klagande erhållit ska kvittas mot skadeståndsanspråket. Kommentarererna till frågorna 5 och 6 motsvarar kommentarererna till frågorna 5 och 6 i begäran om förhandsavgörande C-100/21 (se i tillämpliga delar punkterna 25-28 i sammanfattningen av begäran om förhandsavgörande C-100/21)
- 17 Om fråga 5 besvaras jakande, behöver klagandena i det andra och tredje fallet inte godta ett avdrag för nyttjande. Om fråga 6 besvaras jakande måste ett minskat värde på fordonen till följd av manipulationsanordningen fastställas eller uppskattas och dras av från försäljningsvärdet. Det avdrag för nyttjande som ska kompensera för de körda kilometrarna måste då baseras på detta värde.
- 18 Fråga 7: Denna fråga avser, likt fråga 7 i begäran om förhandsavgörande C-100/21, rätten för en ensamdomare att hänskjuta frågor till EU-domstolen för förhandsavgörande (se även punkterna 30-36 i sammanfattningen av begäran om förhandsavgörande C-100/21).
- 19 Den hänskjutande domstolen erinrar om att den ursprungliga ensamdomare som är behörig i förevarande fall, när målet är av grundläggande betydelse, enligt 348 § tredje stycket punkt 2 ZPO är skyldig att hänskjuta målet till avdelningen, som sedan ska besluta om att eventuellt ta över målet. I nationell rättspraxis och doktrin är det en förhärskande uppfattning att ett mål är av grundläggande betydelse om det är möjligt att hänskjuta ärendet till domstolen enligt artikel 267 i EUF-fördraget. Ensamdomaren har därvid inget utrymme för eget skön. I rättspraxis och doktrinen betraktas en överträdelse av 348 § stycke 3 ZPO som en överträdelse av det konstitutionella kravet på lagstadgad domare enligt artikel 101.1 andra meningen i grundlagen. Om man följde denna åsikt skulle ensamdomaren i förevarande fall inte ha dömt som lagstadgad domare i det aktuella fallet.
- 20 Eftersom den anser att det å andra sidan enligt unionsrätten inte råder något tvivel om att den behöriga ensamdomaren har rätt att hänskjuta en begäran om förhandsavgörande, anser den hänskjutande domstolen att det är nödvändigt att

domstolen fastställer att artikel 267.2 FEUF har företräde framför 348 § tredje stycket punkt 2 ZPO.

- 21 Den ställda frågan är också relevant för ett flertal andra förfaranden som pågår vid enskilda domare och där fordonsägare begär skadestånd av tillverkaren på grund av att det finns en manipulationsanordning. Om ensamdomaren i dessa fall alltid skulle vara tvungen att hänskjuta förfarandet till avdelningen enligt 348 § stycke 3 punkt 2 ZPO för ett beslut om övertagande innan ett hänskjutande kan ske, skulle det kunna hända att ett hänskjutande till domstolen aldrig skulle ske, eftersom avdelningen skulle kunna avstå ett hänskjutande till EU-domstolen då det skulle anses meningslöst. Avdelningen skulle till exempel kunna avstå från att hänskjuta ärendet med hänvisning till att i sista hand Bundesgerichtshof är skyldig att hänskjuta ärendet enligt artikel 267.3 FEUF.
- 22 Slutligen påpekar den hänskjutande domstolen att alla de ställda frågorna är identiska, nästan ordagrant, med de frågor som ställdes för förhandsavgörande i mål C-100/21. Dessutom överlappar fråga 1 i begäran om förhandsavgörande C-276/20 delvis frågorna 5 och 6 i den aktuella begäran om förhandsavgörande, varför det kan vara möjligt att sammanslå och avgöra ärendena tillsammans. Respektive begäran om förhandsavgörande C-663/19 och C-138/20, som avsåg liknande frågor, har strukits ur domstolens register eftersom de har avgjorts.

ARBETSDOKUMENT